

români au luat cunoștință de principalele cronici bizantine în traducere slavonă și de aproape toate scrierile originale istorice ale bulgarilor și sîrbilor. Copiile executate de cărturarii români de pe aceste scrieri în sbornice care cuprind, adesea, și cronicile originale românești și care constituie astfel compendii de istorie universală și națională — primele ca un fel de introducere la cele din urmă — sînt dintre cele mai vechi păstrate pînă astăzi, uneori chiar unicele (de ex., *Cronica* lui Simeon Magistrul și Logofătul și *Cronica bulgară* de la începutul sec. al XV-lea).

Ne propunem, în prima parte a articolului de față, să trecem în revistă copiile cunoscute pînă astăzi ale scrierilor istorice aparținînd literaturilor bizantină și sud-slave, care au circulat sau au fost scrise în țara noastră începînd cu sec. al XV-lea, pentru a aprecia în mod concret gradul de răspîndire a acestora în rîndul cititorilor culți din epoca feudală și, deci, pentru a avea apoi o bază reală a considerațiilor privind raporturile dintre acestea și istoriografia originală românească¹.

A. Dintre **cronicile bizantine** au fost copiate și citite la noi, după cît putem constata din manuscrisele păstrate, *Povestirea pe scurt* a patriarhului Nichifor (începutul sec. al IX-lea) și *cronicile* lui Gheorghe Amartolos (sec. al IX-lea), Simeon Magistrul și Logofătul (sec. al X-lea), Ioan Zonaras (sec. al XII-lea) și Constantin Manasses (sec. al XII-lea), toate în traduceri sau prelucrări slavone. Singura cronică bizantină existentă în traducere slavonă care pare a nu fi circulat la noi este cea mai veche dintre ele, și anume aceea a lui Ioan Malalas din Antiohia (sec. al VI—al VII-lea), tradusă în slava veche în sec. al X-lea—al XI-lea.

си и их культурно-историческое значение, Moscova-Leningrad, 1947. III. A. I. Jacimirskij, *Славянские и русские рукописи румынских библиотек*, St. Pb. 1905 («Сборник ОРЯС», t. LXXIX); P. P. Panaitescu, *Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei R.P.R.*, vol. I, Ed. Acad., București, 1959, nr. 1—300; nr. 301—730, text dactilografiat la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România (B.A.R.), secția manuscrise; I. Crăciun și A. Ilieș, *Repertoriul manuscriselor de cronici interne, sec. XV-XVIII, privind istoria României*, Ed. Acad., București, 1963. IV. B. P. Hasdeu, *Cuvente den bătrâni*, t. I, București, 1878 (*Cronica lui Mihail Moxa*, p. 339—442; reed. de N. Simache și Tr. Cristescu: *Cronograful lui Mihail Moxa*, Buzău, 1942); I. Bogdan, *Ein Beitrag zur bulgarischen und serbischen Geschichtsschreibung*, «Archiv für slavische Philologie», Bd. XIII, 1891, p. 481—543; Idem, *Vechile cronice moldovenești pînă la Ureche*, București, 1891; Idem, *Cronice inedite atîngătoare de istoria românilor*, București, 1895; Idem, *Letopiseșul lui Azarie*, București, 1909 (extras din A.A.R., Seria II, t. XXXI, Mem. Secț. ist.); O. G. Órka, *Cronica epocii lui Ștefan cel Mare, 1457—1499*, București, 1937; I. C. Chițimia, *Cronica lui Ștefan cel Mare (Versiunea germană a lui Schedel)*, București, 1942; *Cronicile slavo-române din sec. XV—XVI*, publicate de I. Bogdan. Ediție revăzută și completată de P. P. Panaitescu, Ed. Acad., București, 1959.

¹ Exprimăm și cu acest prilej mulțumirile noastre sincere conducerilor secțiilor de manuscrise de la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, Biblioteca „Lenin”, Muzeul istoric și Biblioteca Universității „Lomonosov” din Moscova, Biblioteca Academiei de Științe a U.R.S.S. și Biblioteca Publică „Saltykov-Șchedrin” din Leningrad, Biblioteca Institutului de istorie al Acad. de Șt. a U.R.S.S. — secția din Leningrad și Biblioteca Academiei de Științe a R.S.S. Ucrainene din Kiev pentru sollicitudinea cu care ne-au pus la dispoziție pentru consultare cele mai multe din manuscrisele citate mai jos. Mulțumim, de asemenea, profesorului P. P. Panaitescu pentru posibilitatea oferită de a consulta catalogul său dactilografiat al *Manuscriselor slave de la B.A.R.* (nr. 301—730).